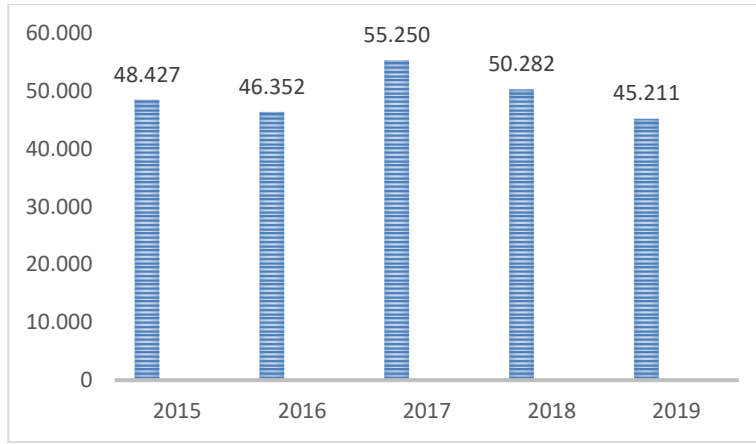

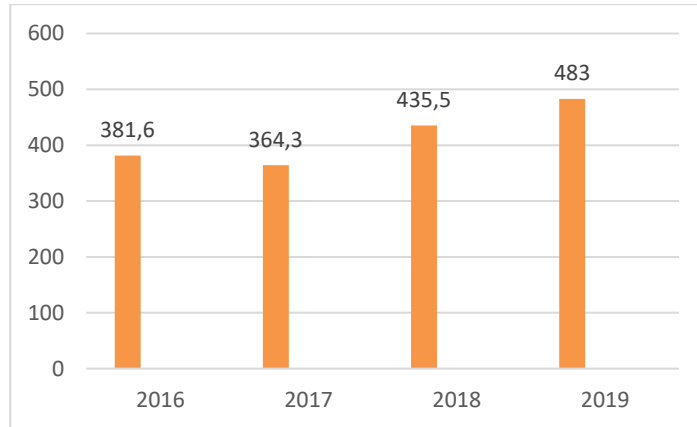
Enerji talebi hızla artan Türkiye, petrol ve doğalgazda büyük oranda dışa bağımlı bir ülke konumundadır. Türkiye toplam enerji tüketiminin yaklaşık %75'ini dışarıdan karşılarken; petrolde bu oran %92, doğalgazda %99'dur (TPAO, 2019: 30-35). Konunun bütünlüğü açısından Türkiye'nin yıllık gaz tüketimi ve gaz ithalatı verilerine bakıldığında; 2019'da 45,3 milyar metreküp gaz tüketilmiş bunun 45.2 milyar metreküpü ithal edilmiştir (Bkz Grafik 1). Bunun yanında üretime bakıldığında 2019 yılında 483 milyon metreküp gaz üretilirken, önceki yıla göre bu artış %11 (Bkz. Grafik 2) civarında olmuştur (EPDK, 2019: 1-15).

Grafik 1. Türkiye'nin Yıllık Doğalgaz İthalatı (milyar metreküp)

Kaynak: (EPDK, 2019)

Grafik 2. Türkiye'nin Yıllık Doğalgaz Üretimi (milyon metreküp)

Kaynak: (EPDK, 2019)

* Doktora Öğrencisi, İstanbul Arel Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.

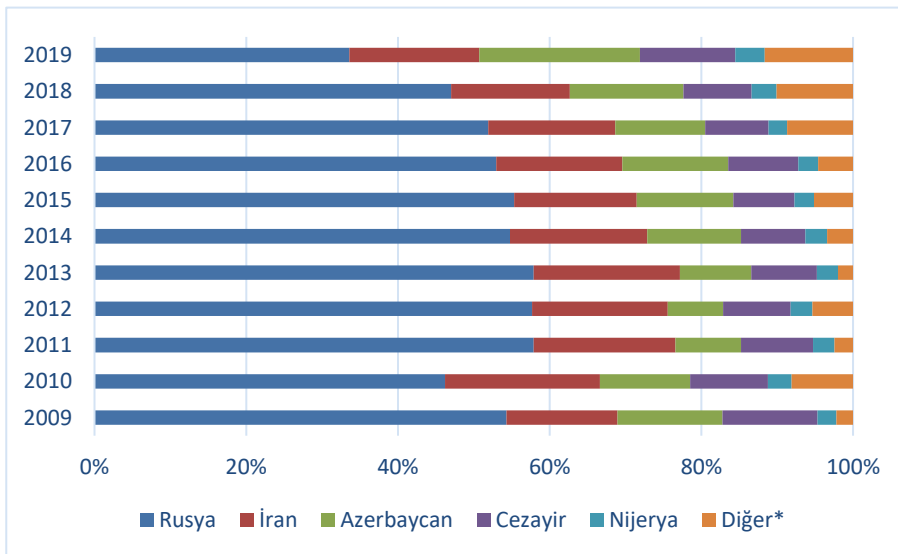
Bu veriler ışığında; Türkiye'nin Romanya ve Bulgaristan'ın münhasır ekonomik bölge sınırlarına yakın "Tuna-1" bölgesinde (Bkz Harita 1.) 320 milyar metreküplük bir doğalgaz yatağı bulması değerlendirildiğinde birçok açıdan önemli bir anlam ifade ettiği açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Harita 1. 320 Milyar Metreküp Doğalgaz Keşfinin Yapıldığı Tuna 1 Kuyusu

Bu keşfin ilk ve en önemli etkisi şüphesiz doğalgazdaki yüksek dış bağımlılık ve bu bağımlılıkla beraber gelen yüksek ekonomik yük üzerinde belirecektir. Türkiye'nin gazda dışa olan bağımlılığı hem enerji arz güvenliği açısından büyük riskler barındırmakta hem de gaz ithalatı için ödenen paralar ekonomi için yüksek maliyetlerle büyük bir yük oluşturmaktadır. Türkiye'nin 2008 yılında gaz ithalatında Rusya'ya olan bağımlılığının %62'lere kadar çıkması (Bkz Grafik 3) ve hemen sonrasında 2009 yılında Rusya-Ukrayna gaz geriliminde Rusya'nın elindeki gazı Ukrayna'ya karşı büyük bir koz olarak kullanması; enerjide bağımlılık sorununun Türkiye için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Rusya ile yaşanan 2015 jet krizinde bu önemin anlaşılması noktasında perçinleyici bir olay olarak kendini göstermiştir. Günümüzde Türkiye, özellikle Azerbaycan'dan yaptığı gaz ithalatını ve Katar, Nijerya ve Cezayir gibi ülkelere LNG alımını artırarak Rusya'ya olan asimetrik bağımlılığını kırmaya çalışmış, bu oran %38'lere kadar düşmüştür (EPDK, 2013: 26-27).

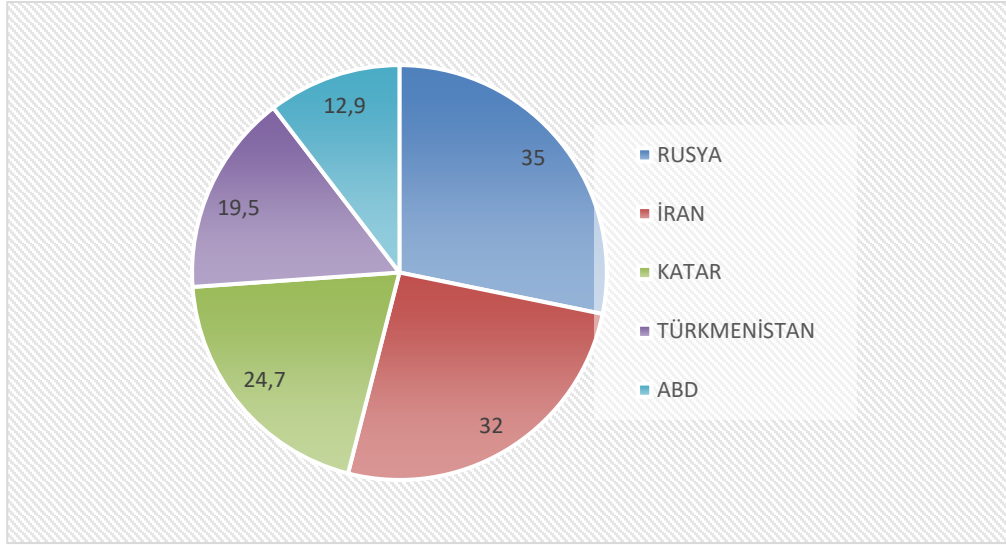
Grafik 3. Türkiye'nin Ülkelere Göre Yıllık Doğalgaz İthalatı

Kaynak: (EPDK, 2019)

Enerji'de bağımlılık sadece enerji arz güvenliği açısından risk barındırmayıp, ekonomi için de büyük bir yük oluşturmaktadır. Türkiye 2019 yılında toplam enerji ithalatına 41,1 milyar dolar öderken, bu miktarın 13 milyar dolarını sadece gaz ithalatına ödemiştir (EPDK, 2019: 8-25). Türkiye'nin yıllık 40-50 milyar metreküp aralığında değişen gaz tüketimi ve yıllık 13 milyar dolarlık gaz ithalat maliyeti göz önüne alınarak Tuna-1 kuyusundaki keşfi değerlendirildiğinde; ekonomi için iyi bir can suyu niteliği taşıdığı anlaşılmaktadır. Teknik olarak kanıtlanmış rezervlerin %70'ine yakını çıkarılabildiğinden ve yıllık 10 milyar metreküp üretim yapılması mümkün olduğundan; 320 milyar metreküplük Tuna-1 gazının Türkiye'nin iç talebinin %25'ini yaklaşık 20 yıl boyunca karşılaması tahmin edilebilir (Aslanlı, 2020). Rusya, İran, Katar, Türkmenistan ve ABD gibi ülkelerin gaz rezervleriyle (Bkz. Grafik 4) karşılaştırıldığında süreklilik konusunda büyük bir umut vaat etmese de Türkiye'nin bu konuda gelişmesi için iyi bir kaynak olarak gözükmektedir.

Grafik 4. Kanıtlanmış En Çok Doğalgaz Rezervine Sahip İlk 5 Ülke (Trilyon Metreküp)

Kaynak: (BP 2020 Statistical Review, 2020: 32-33)

Keşfin ekonomik ve bağımlılık boyutu dışında tarihi, siyasi ve sosyal boyutları da mevcuttur. Türkiye kamuoyunda Türkiye'nin petrol zengini olduğu, komşu topraklarında olan petrolün Türkiye topraklarında olmamasının mümkün olmadığı ancak dış güçlerin bunu çıkarmamıza izin vermediği söylemleri ve petrol sendromu denilebilecek bir psikolojinin yaygınlığı uzun dönemlerden beri varlığını sürdürmektedir.

1948 yılında Raman'da petrolün bulunması (Yurtoğlu, 2017: 154-160) dışında Türkiye'nin böylesi bir psikoloji ile günümüze kadar bu konuda bir ilerleme sağlayamaması düşünüldüğünde 2020'de böyle bir keşfin yapılması kamuoyunda büyük bir etki oluşturacaktır. Doğu Akdeniz'de yine aynı konu sebebiyle oluşan gerginliğin de etkisiyle bu etki sadece psikolojik boyutta kalmayıp; mevcut hükümet için olumlu iç siyasi yansımaları da olabilecektir.

Türkiye Karadeniz'de en büyük Münhasır Ekonomik Bölgeye (MEB) sahip olmakla beraber günümüze kadar sadece 23 kuyuda arama yapabildi. 2005-2006 yıllarında ilk 5 kuyu Hopa

açıklarında BP ile; 2010'da Sinop açıkları Petrobas-ExxonMobil; Yassıhöyük açıkları Chevron ile; 2011'de Kastamonu yine ExxonMobil ile ortak delindi. Ancak bunların hiçbirinde maliyeti aşacak karlı bir rezerv bulunamadı (Balık, 2018: 91-92; BBC, 2020).

TPAO gibi yerli bir şirket ortaklığı ile yapılan bu keşif bu açıdan da bir ilki oluşturmakta ve bu konuda Türkiye'ye bilgi ve deneyim konusunda olumlu bir getiri sağlamaktadır. Son dönemde Doğu Akdeniz'deki gelişmelere paralel olarak Kanuni, Fatih, Oruç Reis ve Yavuz sondaj gemilerini envanterine kazandıran Türkiye, petrol ve gaz arama konusunda hem teknolojik hem insan kaynakları bakımından yetkin hale gelmeyi amaçlamış; Tuna-1 kuyusundaki bu keşif de yapılan yatırımların olumlu ve teşvik edici bir sonucu olmuştur.

Kaynakça

- Aslanlı, (2020). Türkiye'nin Karadeniz'de Doğal Gaz Keşfi, <https://iramcenter.org/turkiyenin-karadenizde-dogal-gaz-kesfi/>, (Erişim Tarihi: 17.09.2020).
- Balık, İ. (2018). Türkiye'nin Deniz Yetki Alanları ve Kıyıdaş Ülkelerle Yetki Alanı Anlaşmazlıkları, Kent Kültürü ve Yönetimi, 11(1), 86-98.
- BBC, (2020). Doğal Gaz Bulundu: Karadeniz'deki Gaz Keşfi Türkiye'yi Nasıl Etkiler? <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53868045>, (Erişim Tarihi: 17.09.2020).
- BP, (2020). Statistical Review of World Energy, <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2020-full-report.pdf>, (Erişim Tarihi: 18.09.2020).
- EPDK, (2013). Doğal Gaz Piyasası Sektör Raporu, <https://www.epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-94/dogal-gazyillik-sektor-raporu>, (Erişim Tarihi: 19.09.2020).
- EPDK, (2019). Doğal Gaz Piyasası 2019 Yılı Sektör Raporu, <https://www.epdk.gov.tr/Detay/Icerik/3-0-94/yillik-sektor-raporu>, (Erişim Tarihi: 15.09.2020).
- TPAO, (2019). Ham Petrol ve Doğalgaz Sektör Raporu, <http://www.tpao.gov.tr/file/2005/2019-tpao-sektor-raporu-3185ed3b4af5442c.pdf>, (Erişim Tarihi: 15.09.2020).
- Yurtoğlu, N. (2017). Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Petrol Arama Politikaları (1923-1950), Gazi Akademik Bakış, 10(20), 145-168.